

KRONIKA, REFERATI IN KRITIKE.

O novih pridobitvah, delu in potrebah kr. etnografskega muzeja v Ljubljani.

Izmed nanovo pridobljenih etnografskih muzejskih objektov je gotovo najvažnejša pridobitev zbirke slovenskih ljudskih melodij, ki jih je zbral še pod Avstrijo osnovani državni odbor za nabiranje narodnih pesmi in ki je nabral vsega skupaj kakih 11.000 pesmi iz skoro vse Slovenije. Zbirka se je na prošnjo muzeja in s posredovanjem velikega županstva v Ljubljani ter ministrstva prosvete prevzela od zadnjega predsednika odbora, vodje konservatorija g. M. Hubada, in se prenesla v etnografski muzej. Ta je imel, kakor že poročano v lanskem »Etnologu«, že poprej malo zbirko slovenskih ljudskih pesmi od konca XVIII. stoletja dalje; fonograf in mal fonografski arhiv; s pridobitvijo te velike in obširno zasnovane zbirke pa je delo za nabiranje in izdajanje te panoge našega folklorja stopilo v čisto novo fazo. Zbirka se je pregledala; urejena je po snovi in često tudi z ozirom na etnografsko enotno ozemlje razdeljena, vendar pa jo bo treba, preden se končno veljavno redigira za etnografsko zasnovano izdajo, še izpopolniti z večjim številom primerov iz primorsko-goriško-vipavskega in notranjskega ozemlja ter primerov iz Prekmurja in tudi še Koroške. Muzej je zaprosil v to svrhu pri osrednji vladi za večjo vsoto za dovršitev zbiranja in za redakcijske stroške. Od nakazila te vsote je vse odvisno, kdaj bo mogoče začeti zbirko

izdajati. Načrt izdaje in sistem po etnografskih vidikih sta že določena.

Kar se tiče novih pridobitev za zbirko noš iz Jugoslavije, je muzej stremel v prvi vrsti po tem, da kompletira koroške in primorske noše in jih razstavi. Žal, apeli na javnost, naj bi se muzeju darovala ziljska in tržaška noša iz kake privatne zbirke, niso imeli uspeha. Ponudniki pa so zahtevali za ti dve najpotrebnejši noši za zaokroženje zbirke noš v muzeju tako ogromne vsote, da jih muzej ni bil v stanu kriti. Mogoče je bilo nabaviti v tej smeri le krasno vezeno »oplečje« (ošpetelj) iz tržaške okolice in dve bogato vezeni peči od istotam. Za ljubeznivo posredovanje naj bo na tem mestu izrečena najlepša zahvala gospe Minki Govekarjevi v Ljubljani. Ugodnejše ponudbe so bile one glede delov noš, ki jih muzej še rabi za kompletiranje zbirke srbskih in hrvatskih noš. Muzej je nabavil od antikvarja hodže Ali Numana iz Skoplja razmeroma poceni zopet nove predmete: 1. »sajo« iz Bukave, 2. sajo iz Brusnika, 3. sajo iz Krstave, vse vezene, vse iz bitoljskega okrožja, 4. sajo iz okolice Skoplje-Kumanovo, vezeno, 5. košuljo iz Sarajeva, vezeno, 6. mahramo iz Trna v bitoljski okoličini in 7. vezeno »keceljo« iz Siska. S temi novo pridobljenimi objekti je stara zbirka noš iz Srbije, ki jo je nabavil pred leti za muzej še g. ravnatelj B. Račič in lani g. Numan, do-

bila že bolj zaokroženo lice in bo v par letih nemara kompletna za razstavo. Kar se tiče hrvatskih noš, je kupil sledeče predmete, ki nadalje kompletirajo zbirko dalmatinskih noš: muzej od I. Grgića iz Šibenika nado: 1. prsluk iz okolice Šibenika, vezen s kiticami, star 60—70 let, 2. kapo iz šibeniške okolice, vezano s kukami, granami in kriyami, 3. opanke iz volovine, iz Tolkave v splitski okolici. K gorenjski noši so se kupili topot zlati uhani »murčki« iz XVIII. stoletja. Poleg tega je muzej nabavil zbirko nad 40 diapozitivov po lastnih fotografijah noš, namenjeno za propagandna in poljudna predavanja, s katerimi išče muzej širjenja zanimanja za narodopisje. Asistent muzeja je imel lani sedem predavanj o narodnih nošah v Ljubljani in na deželi.

Zbirka fotografij in tlorisov naše kmečke arhitekture je malo napredovala od lani, ker država ni muzeju nakazala kreditov za studijska potovanja. Napredovalo je le teoretsko delo v tem pogledu, predvsem primerjalne stilne in etnološke studije. Žal, da delo za spoznavanje primorske in vzhodnejstajerske arhitekture ne more napredovati radi kreditnih neprilik. Tudi glede plastike in pohišja je teoretsko delo napredovalo, tako da bo mogla že ena bližnjih številčk »Etnologa« objaviti daljši študiji o arhitekturi in plastiki v Sloveniji. Kar se tiče novih pridobitev na polju kmečke plastike, treba na tem mestu izreči najpristržnejšo zahvalo g. župniku A. Mrkunu (Homec), ki je muzeju daroval lesen, polhromiran kipec Matere božje, ki je nastal koncem XVIII. ali začetkom XIX. stoletja v kamniški okolici. Muzej je kupil več kmečkih keramik iz Dolenjske (Ribnica), ki so originalni pozni primerki te vrste domače kmečke dekorativne

obrti v naši domovini in kažejo neki specifični »dolenjski stil«, kakor je tak kot prehodna stilna niansa označen v študiji o plastiki v lanskem »Etnologu«. Iz žužemberške okolice je muzej nabavil leseno Marijo in Jezuščka, baš tako značilna primerka onega dolenjskega stila, ki kaže pravzaprav še največ slovenskih samosvojih elementov. Od A. Gabra (Ljubljana-Škofja Loka) je muzej nakupil veliko kmečko skrinjo s krasno ohranjenimi »panti«, nastalo v prvi polovici XIX. stoletja v škofjeloškem revirju. Skrinja je zanimiva zato, ker ima intarzirani na prednji strani figuri dveh svetnikov s škofjeloškega znamenjskega stebra. Za zbirko etnografske keramike je muzej od istega nabavil še pet majolik: 1. visoka 23 cm, običajne italijanske oblike XVII. in XVIII. stoletja ima na belem dnu modro, rumeno, črno in okrašto rastlinsko ornamentiko, v srednjem ščitnem polju grški napis, spodaj pa znamko: Callegari, Pesaro. 2. Druga ji je v vsem podobna, le da je za 1 cm nižja. Ti dve majoliki sta bili nakupljeni iz zasebnih zbirk v Železnikih na Gorenjskem. 3. Majolika brez lija, hruškaste oblike, z dolgim, ozkim vratom, visoka 21-6 cm, ima na belem dnu zeleno, modro, rumeno, črno ornamentiko, v sredi pasno podobo žalostne Marije z napisom S. MARIA. Provenienca Tirolska, kupljena iz zapuščine Janeza Šubica v Poljanah. 4. Majolika enostavne valjaste oblike, s cinastim pokrovom, z modro rastlinsko ornamentiko na belem dnu, v sredi slička krajine s stoječim človekom, ki drži sidro v roki. Napis: SPERO MELIORA. Spodaj znamka B (Beyreuth?), v pokrov je vdelana kolajna, ki ima zunaj relief človeka z mečem, ki prisega pred svetnikom na evangelij. Znotraj napis:

G. Z. E.
 Lutherus hat ans
 Licht gebracht Gottes
 Wort aus der finstern nacht
 Darfuer danck Gott die Christlich
 Schaar Weilers erhalten
 Hundert Jahr Gott immer
 dar sein Kirch bewahr
 MartIn Vs LVther Vs
 TheoLogiae D

Kronogram novca torej kaže na l. 1617. Izgleda, da je majolika nastala ca. l. 1700. Gosp. Gaber jo je kupil iz zasebne zbirke v Sloveniji. 5. Majolika, zelo nizka in trebušasta, 11 cm visoka, na belem dnu zelena, modra, črna ornamentika, v sredi velika rumena roža. Kupljena v Žabnici pri Škofji Loki, tip, kakor je domač na Kvarnerskih otokih.

Kar se tiče kmečkega slikarstva, je muzej dobil v dar od dv. svetnika g. R. Andrejke šest poslikanin, deloma dobro ohranjenih in ikonografski zanimivih panjevih končnic iz Gorenjske, za katere mu bodi na tem mestu izrečena najlepša hvala. Lansko leto se je muzej skupno s slovenskim Čebelarškim društvom udeležil mednarodne čebelarške razstave v Pragi z večjo zbirko fotografij naših panjevih končnic, ki je bila na razstavi predmet živahnega zanimanja in zaslužila pohvalo in odlikovanje. Muzej je dalje nakupil malo zbirko nabožnih slik na steklo iz Dolenjske. Zbirki panjevih končnic in slik na steklo sta tako narastli, da bi rabili v razstavi posebnih prostorov v svoji kompletni obliki.

Za noše se je muzeju lani posrečilo dobiti od osrednje vlade kredit za novo stekleno vitrino, v katero bo mogoče postaviti kakih 8—10 v ljudske noše oblečenih mannequinov, predvsem stremi muzej po koroških in primorskih nošah, dalmatinske, hrvaške in

srbske pa bodo tudi kmalu mogle biti razstavljene.

Muzej je lani izdal prvo številko »Etnologa«, ki ima nalogo opomoči manjkanju strokovne etnografske in etnološke, antropološke in ljudskoumetnostne revije v Jugoslaviji. Revija je tudi v inozemstvu zbudila živahno zanimanje.

Kar se tiče izgledov za bodočnost, sta muzeju neprestano na poti dve glavni nepriliki: pomanjkanje prostora za razstavo in pomanjkanje denarnih sredstev. V budžetu za l. 1928./29. se je muzeju posrečilo doseči za materialne razhodke sicer vsoto 75.000 Din, s katero bi si muzej znatno opomogel, toda nesreča je hotela, da je finančni odbor pozneje črtal celih 40.000 Din; tako ima muzej za prihodnje leto tako majhno dotacijo, kakor je še nikoli ni imel! Treba bo vsekakor, da se naši poslanci vse bolj zavzamejo za slovenski narodopisni muzej, kakor so se doslej, in obenem, da se Slovenci začno za to svojo, najbolj svojo institucijo vse drugače zanimati in da tudi kaj žrtvujejo zanj! Žal, vsi apeli muzeja na javnost, naj mu daruje vsaj najpotrebnejše noše iz Slovenije, ki jih še rabi, so ostali brezuspešni. Vsak le pričakuje od muzeja ogromnega preplačila za svoje ponudbe in na tem se zlomi vsak napor kompletirati muzejsko zbirko.

Direktor muzeja dr. N. Zupanič je muzej zastopal na III. mednarodnem antropološkem kongresu, ki se je vršil od 19. do 30. marca l. 1927. v Amsterdamu, Groningenu, Assenu in Arnheimu. Tudi je zastopal muzej na konferenci muzejskih uradnikov in konservatorjev v Beogradu od 11.—13. januarja l. 1928., kjer je šlo za izenačenje muzejskih uradnikov z vseučiliškimi profesorji. Načrt zakona je bil predan prosvetnemu ministru g. Kostiću.

Kumanudiju dne 14. januarja l. 1928. po deputaciji, katero je vodil hon. upravnik beograjskega Nar. muzeja dr. Vl. Petković in katere so se udeležili še: dr. B. Drobnaković (etn. m. Beograd), dr. Vl. Škarić (sarajevski muzej), dr. M. Abramić (splitski muzej), dr. V. Heller, prof. Kojić, dr. Vl. Tkalčić (zagrebški muzej), dr. N. Zupančič (etn. muzej, Ljubljana).

Letos je muzej s pozdravno brzojavko počastil 70letni jubilej arheologa

prof. Brunšmida v Zagrebu in se na isti način spomnil tudi jubileja ravnatelja Bergerja v Zagrebu.

Umrl je lansko leto v juniju uslužbenec muzeja g. Jožef Krizman. Bil je zvest in delaven služitelj (15. XII. 1920—6. VI. 1927), ki ga je baš pri delu v muzeju v rani mladosti položila v grob srčna kap povsem nepričakovano. Muzejsko osebje mu je pri pogrebu izkazalo poslednjo čast.

Tretja skupščina internacionalnega instituta za antropologijo v Amsterdamu od 19.—29. septembra 1927.

Mednarodni antropološki institut (Institut International d'Anthropologie), ki ima svoj sedež v Parizu, sklicuje svoje člane vsako tretje leto na zborovanje in to vsakokrat v drugi državi in v drugem mestu. Filiala pariške centrale v kraljestvu Holandiji, »Conseil de Direction du Nederlandsch Bureau voor Anthropologie«, ki ji predseduje prof. univ. dr. J. P. Kleinsweg de Zwaan, je povabila članstvo antropološkega instituta iz vseh držav sveta v Amsterdam na zborovanje. Prireditveni odbor je stal pod patronažo Nj. kr. Visočanstva princa Henrika, a v častnem komitetu so bili člani nizozemske vlade in gubernatorji onih provinc, v katere so skupščinarji naredili znanstvene izlete.

Na to zasedanje je bila uradno povabljen tudi vladar kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki se je pozivu odzvala. Kot svojega zastopnika je poslala v Amsterdam dr. Niko Zupančič, ministra n. r.

Delo in uporaba časa je bila za kongresiste na ure določena v tiskanim programu (Agenda de la Session). V prvo kategorijo so spadala znanstvena predavanja, v drugo konference

predsedstva instituta in poedinih sekcij v cilju izboljšanja in razširjenja organizacije, v tretjo obiski znamenitosti v Amsterdamu in njegove okolice. Bilo je skupnih obedov in banketov z lepimi govori.

Kar je vredno poudariti, je to, da so bili l. 1927. prvič povabljeni na kongres antropologi centralnih sil iz svetovne vojne, t. j. Nemčije, Avstrije, Bolgarije in Turčije. Te države so se pa prav slabo odzvale, ker so se izvestnih vzrokov čutila ujaljena. Kot predavalni jeziki so bili pripuščeni: francoščina, angleščina, nemščina in italijanščina. Slovanski antropologi, ki so zastopali 200 milijonov ljudi, so se morali posluževati tujih jezikov.

Dne 20. sept. ob 10-30. uri se je vršila otvoritvena seja v veliki dvorani Nizozemskega Kolonialnega Instituta. Za predsednika kongresa je bil izvoljen g. minister Louis Marin, član vlade Francoske Republike. Po predsednikovem uvodnem govoru, v katerem je bila izrečena zahvala nizozemski vladi in vodstvu holandske filiale Internacionalnega Instituta v Parizu za povabilo in lep sprejem ter duhovito objašnjena in poudarjena važnost an-

tropološke vede, je g. L. Marin pozval po alfabetičnem redu odposlanca vlad vseh zastopanih držav, da se predstavi vijo kongresu in da izrečejo svoje pozdravne govore. V imenu Sovjetske Republike je govoril prof. univ. K. Buznak, za Poljsko prof. univ. K. Stolychwo, za Češko prof. univ. J. Matiegka in za kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev dr. Niko Županič, kakor sledi:

*Messieurs les Ministres,
Mesdames, Messieurs,
Mes chers collègues!*

J'ai l'honneur de vous saluer au nom du gouvernement du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes, et de souhaiter à votre Congrès un labeur fécond. C'est pour moi un devoir très agréable de remercier l'Institut International d'Anthropologie de son aimable invitation, et les autorités d'ici de l'excellent accueil qu'on a bien voulu nous réserver dans cette belle ville d'Amsterdam, cette Vénise du Nord.

C'est avec une profonde admiration que j'ai regardé la prospérité de cet heureux pays dont nous sommes les hôtes. Cet admirable essor et ce développement extraordinaire sont les résultats d'une longue période pacifique. Venant d'un pays qui a du lutter de longues années pour sa liberté et son existence, et à cause de cela a été retardé dans son développement, vous pouvez me croire, Mesdames et Messieurs, si, en regardant avec envie l'essor d'un pays, qui a pu vivre longtemps en paix, j'exprime ici, par quel profond désir pour la paix est pénétré non seulement le gouvernement, mais aussi tout le peuple serbe-croate-slovène.

Si Dieu permet à nous Slaves du Sud de jouir d'une longue période pacifique, la culture et la civilisation

sur la côte orientale de la Mer Adriatique et dans l'intérieur des Balkans égaleront vite l'Ouest de l'Europe. C'est ainsi que les sciences, et parmi elles l'anthropologie, prendront leur essor pour étudier l'homme, le roi de la création, dont l'origine, est encore cachée dans tant de mystères.

J'ai l'honneur de saluer cordialement le président de l'Office national hollandais, Monsieur le Professeur Dr. Kleinweg de Zwaan, et de le féliciter de l'organisation parfaite et réussie de ce Congrès.

Govor delegata Nemčije, ki ni bil znanstvenik, je bil sicer korekten, ali kratek, rezerviran in dosti hladen, kar se je dobro zapazilo in komentiralo.

Znanstvena predavanja so bila razdeljena na 6 sekcij, ki so zborovale istočasno v raznih dvoranh za predavanje:

1. Sekcija za morfološko in funkcionalno antropologijo.
2. Prazgodovinska sekcija.
3. Etnološka sekcija.
4. Socijološka sekcija.
5. Sekcija za hereditarnost in evgeniko.
6. Sekcija za folkloro.

Pri predavanjih so opozarjali nase poljski antropologi, ki so prišli v velikem številu in ki so pokazali, da je v njihovi državi antropološko znanstvo zelo razvito in dobro organizirano. Tako n. pr. je predaval S. Poniatowski iz Varšave o temi »Arijci in nordijska rasa«, B. Rosinski isto iz Varšave »O antropogenetskem izboru«, prof. univ. M. Reicher iz Vilne »O križanju obličja pri človeku pred rojstvom«, H. Spitzbaum iz Varšave o temi »Plavci pri poljskih Židih«, prof. A. Wrzosek iz Poznanja »Antropološka karakteristika kašubske dece«, prof. K. Stolychwo iz Varšave »Vpra-

šanje morfologije arcus supercilliales in tori supraorbitales pri hominidih in antropoidih», A. Maciesza »Antropološki tipi prahistoričnega prebivalstva Mazovije«. Kakor se je pred decenijo dičila ruska antropologija z imeni Anučin, Bogdanov, Volkov, knez Uvarov itd., tako so tudi v Amsterdamu ruski udeleženci pokazali, da živi pri njih interes za antropologijo: N. K. Kolcov iz Moskve: »Rasno križanje pri poreklu Puškina«, B. Višnevski iz Leningrada: »Moja antropološka ekspedicija v Turkestan« ter »Krvna aglutinacija pri narodih Rusije«, E. M. Čepurkovski iz Harbina: »Dve statistični metodi uporabljeni pri antropologiji in biologiji«, V. Bunak iz Moskve: »Potovanje po neznanih krajih notranje Azije« ter »Raziskavanje krvnih skupin v Rusiji«. Bratje Čehi tudi niso zaostali za Rusi in Poljaki, saj so imeli na kongresu svetovno priznane kapacitete, kakor prof. K. Absolona iz Brna, ki se bavi s paleolitsko arheologijo, dalje A. Stockija, enega najboljših poznavateljev neolitske kulture v srednji Evropi in prof. J. Matiegku, solidnega reprezentanta češke morfološke antropologije. K. Absolon je predaval o jami Pekerni na Moravskem, A. Stocki o neolitski plastiki na Češkem. Dalje so predavali še sledeči češki antropologi odnosno prazgodovinarji in etnografi: I. Maly iz Prage: »Vpliv deformacije lobanje na morfologijo orbite«, F. Pospíšil: »Starinski vojni plesi evropskih narodov s posebnim ozirom na Baske v Pirenejih«. Antropologija vseh štirih jugoslovanskih narodov je bila na kon-

gresu predstavljena samo v eni osebi, t. j. po dr. N. Županiću, ki je imel prvo predavanje iz morfološke antropologije: »Telesna višina osmanskih Turkov« in drugo iz paleoetnologije: »Prvi nosilci etničnih imen Srb, Hrvat, Čeh in Ant«. Isti je dne 23. sept. predsedoval na seji narodopisne sekcije (Section de Folklore) v Grand Amphithéâtre de l'Institut Colonial.

Veliko prahu je vzdignil portugalski antropolog Mendes Correa s svojim predavanjem v prazgodovinski sekciji »Nova proučavanja terciarnega človeka na Portugalskem«, ker je prišlo do ostrih spopadov med predavateljem na eni strani in abbé Breuilom ter grofom Begouenom na drugi strani. Ta poslednja sta predloženim starinam odrekala pristnost in sta se še posebno razljutila zaradi glozelskih stvari, ki sta jih smatrala za ponarejene. Nazadnje je bila določena internacionalna komisija, da prouči izkopanine v Glozelu in v Portugaliji. Od Slovanov je bil pozvan v to komisijo prof. K. Absolon.

Dne 26. sept. so kongresisti zapustili Amsterdam ter so odšli na znanstvene izlete v provincije Groningen, Drenthe in Gueldre (Geldern). V prvi provinciji so si izletniki ogledali arheološko vsebino »terpov« pri vasi Ezinge, t. j. od človeške roke nametanih gomil iz dobe rimskih cesarjev in zgodnjega srednjega veka. Te gomile je ad hoc odkopal izredno bistri in energični arheolog A. E. von Giffen. Pri kosilu v Baaxumu je bilo zbrano veliko ljudstva v narodnih nošah in tako da so mogli kongresisti posmatrati tudi etnografske prilike Frizov.

Podsekcija jugoslovenske Etnografske sekcije na konferenci mira v Parizu 1919 za slovensko-nemško mejo, za Prekmurje in čehoslovaško-jugoslovanski koridor.

Ko se je v začetku leta 1919. organizirala delegacija Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev na konferenci miru v Parizu, bila je v začetku februarja poleg politične, gospodarske, novinarske in vojne sekcije ustanovljena tudi etnografska sekcija pod predsedništvom prof. univ. dr. Jovana Cvijića. Celokupna delegacija naše države pa je stala pod vodstvom sedaj že pokojnega državnika Nikole Pašića.

V etnografsko sekcijo so bili pozvani v prvi vrsti strokovnjaki na polju geografije, etnografije, kartografije, zgodovine in statistike. Pozneje je prišlo zraven tudi nekaj advokatov. Na priloženi sliki so predstavljeni sledeči člani (v zadnji vrsti od leve na desno): prof. dr. Tihomir Gjorgjević, prof. dr. Fr. Kovačič, dr. A. Tresić-Pavičić, prof. Bl. Rajić, prof. univ. dr. Nikola Radojčić, prof. univ. dr. A. Belić, prof. univ. dr. Slavič, ing. Janko Mačkovšek; (v srednji vrsti od desne na levo): vel. župan na Reki dr. Lenac, ravnatelj Etnogr. muzeja dr. Niko Zupanič, prota Mihalković, dr. J. M. Čok, prof. Ribarič, prof. univ. dr. Stanoje Stanojević, prof. univ. dr. Ferdo Šišić, dr. Tomo Šorli; (v prvi vrsti od leve na desno): prof. univ. dr. L. Ehrlich, vladika I. Zaremski, prof. univ. dr. Jovan Cvijić, dr. Lujo grof Vojnović, prof. univ. dr. J. Radonić, direktor statističnega urada v Zagrebu R. Šignar.

Iz celokupne Etnografske sekcije so se izločile posamezne podsekcije, ki so obravnavale statistiko in etnografsko življenje naših obmejnih oblasti. Tako n. pr. pa je imelo slovensko primorje skupaj z Istro svojo podsekcijo, Reka svojo, Dalmacija svojo, Vojvodina svojo, Macedonija svojo in Črna gora svojo sekcijo. Zelo odgovorno in

zelo komplicirano nalogo je gotovo imela podsekcija za slovensko-nemško mejo, za Prekmurje in čehoslovaško-jugoslovanski koridor, kateri je predsedoval dr. Niko Zupanič, tehnični delegat na konferenci mira v Parizu. Istega je N. Pašić že okolu Božiča 1918 pridržal v Parizu in se z njim večkrat posvetoval o bodočih razmejitvah na etnološki osnovi.

Elaborati in zaključki podsekcije so morali biti prečitani in prerešeni na sejah celokupne Etnografske sekcije in še le potem so bile predložene predsedstvu delegacije, da jih po potrebi politično in praktično uveljavi.

Morda ni neumestno, če se ob desetletnici ustanovitve Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev objavi v kratkih potezah program dela podsekcije za odreditev slovensko-nemške meje in to na osnovi zapisnika sej, ki nam je slučajno prišel v roke te dni.

Podsekcija etnografske sekcije za slovensko-nemško mejo, za Prekmurje in koridor.

Prva seja 18. febr. 1919 v hotelu »Campbell« (Avenue Friedland).

Začetek ob 3. uri popoldne.

Navzoči: Dr. Kovačič, Lakatoš, Mačkovšek, dr. Slavič, dr. Zupanič.

1. Razdelitev dela:

1. Meja za Koroško: Mačkovšek, dr. Erlih, če pride, dr. Žolger, dr. Zupanič.

2. Meja za Štajersko: Dr. Kovačič.

3. Prekmurje: Dr. Slavič.

4. Koridor: Lakatoš.

2. Volitev činovnikov:

Načelnik: Dr. Zupanič.

Namestnik načelnikov: Dr. Kovačič.

Tajnik: Dr. Slavič.

Gjorgjević Škovač Tresič-Pavličić Rajić Radojčić Belić Mihalkić Slavić Mačkovšek
 Šorli Šišić Stanojević Ribarić Čok Cvijić Vojnović Župančič Lenac
 Sedeči od leve na desno: Ehrlich Zaremski Šignar

Etnografska sekcija delegacije kraljevine SHS na konferenci mira 1919.

3. Načelnik poroča o smernicah za elaborate, ki jih je razložil predsednik etnografske sekcije, dr. Cvijić, v seji te sekcije.

Elaborat naj ima:

1. Geografski pregled.
2. Politični značaj.
3. Zgodovino.
4. Naseljevanje.
5. Današnje etnografsko stanje.
6. Narodno življenje.
7. Ekonomsko-politične razmere.
8. Komunikacije.

Glavna stvar je v prvih 6 točkah. K tekstu je dati mapa.

4. Slavič čita prvi del elaborata o Prekmurju. Razgovor o tem delu.

Prih. seja 25. II. 1919; dnevni red: Prekmurje, Štajersko, slučajnosti.

Konec seje ob 5. uri zvečer.

II. seja dne 25. II. 1919.

Navzoči: Zupanič, Kovačič, Slavič, Mačkovšek, Lakatoš; predsednik po zdravi gosta g. protojereja Mihalčiča iz Baranje.

Začetek ob 3. uri pop.

1. Slavič čita zapisnik. Se odobri.
2. Slavič čita II. del Prekmurja. — Skrčen tekst je predložiti.
3. Kovačič čita elaborat o Štajerski. — Razgovor o delu.
4. Izrazi se obžalovanje, da politična delegacija ni v dovoljni zvezi z etnografsko sekcijo.

Konec seje ob 6. uri zv.

III. seja dne 1. marca 1919.

Navzoči so vsi udje sekcije in kot gost g. Žic, pozdravljen od predsednika.

1. Slavič prečita skrčen elaborat o Prekmurju. Dva dostavka sta napraviti še zraven.

2. Razgovor o koridorju.

Ker je g. Žolger odpoklical g. Mačkovška in Kovačiča k sebi, se seja zaključuje.

IV. seja 3. III. 1919.

Navzoči: Zupanič, Kovačič, Mačkovšek, Slavič.

Začetek ob 9¹/₂ uri zj.

1. Zapisnik se odobri.
2. Kovačič čita svoj za sekcijo prirokrojen elaborat s statističnimi podatki.

3. Slavičev in Kovačičev elaborat se sprejme za nadaljno uporabo etnografske sekcije.

Konec seje 11¹/₂ uri.

V. seja 4. III. 1919.

Navzoči: Zupanič, Kovačič, Lakatoš, Mačkovšek, Slavič.

Začetek 3. uri pop.

1. Zapisnik se odobri.
2. Razgovor o koridorju.
3. Lakatoš naj izdela elaborat o koridorju.

4. Zupanič izdela zgodovinski uvod za elaborat o Koroški.

5. Kovačič in Slavič dasta svoje elaborate pretipkat, izročita g. Cvijiću elaborata, ki ju dasta potem tiskati.

Konec seje ob 4. uri.

VI. seja 11. III. 1919.

Navzoči: Zupanič, Kovačič, Slavič.

Začetek ob 3. uri pop.

1. Zapisnik se odobri.
2. Kovačič čita elaborat o Dravi, ki ne more tvoriti meje.

Konec ob 4. uri pop.

VII. seja 11. VII. 1919.

Navzoči: Zupanič, Kovačič, Mačkovšek, Slavič.

Začetek ob 10. uri prp.

Tajnik Slavič poroča, da so se po zadnji redni seji elaborati za Prekmurje in Štajersko čitali in predelavali glede Štajerske s sodelovanjem g. prof. Beliča pri sejah glavne etnografske sekcije pod predsedništvom g. prof. Cvijića. Referent za Koroško, g. prof. dr. Lambert Erlih, ki je prišel pozneje

v Pariz, je čital svoj elaborat za Koroško le pri sejah glavne etnografske sekcije. Po odhodu g. Lakatoša v domovino je prevzel referat o koridorju prof. Slavič, ki je izdelal tak elaborat za slučaj, da bi prišlo vprašanje o koridorju na dnevni red, kar se žal ni zgodilo, ker se je 9. VII. 1919 sprejela meja taka, da se Avstrija dotika neposredno Ogrske.

O severni meji so izšle tiskane štiri knjižice z glavnim nadp'som: *La Question du Prekmurje, de la Styrie et de la Carinthie* ter podpisi:

1. *Le Prekmurje* par M. Slavič.

2. *De la Statistique du Prekmurje* par M. Slavič.

3. *La Styrie* par F. Kovačič.

4. *La Carinthie* par M. Brezigar, L. Erlih, I. Žolger, N. Zupanič.

Inž. Mačkovšek je bil kartograf za vse meje naše države, njegovi študiji so prišli v poštev zlasti pri severni meji, pri kateri je odločilno sodeloval, ko se je prvokrat že 6. januarja 1919 oficijelno predlagala severna meja. Nekatero karte, zlasti za knjižico o štajerski in o Prekmurju, je pod njegovim navodilom izdeloval g. inž. kandidat Gabriel Majcen. Posebno so bile važne karte g. Mačkovškega, ki jih je izdelal v raznih oblikah za Koroško.

Mej nismo dobili takih, kakor smo si želeli, in za katere se je delalo vsestransko in z vsem naporom. Zlasti nepovoljna je meja na Koroškem. Na štajerskem in v Prekmurju, katero

nam je mislila konferenca sploh odreči, tudi nismo dobili vsega, kar smo želeli. Na Koroškem se je dobila kompromisna (zelena) meja. Na štajerskem je zaokrožena etnografska meja. V Prekmurju se nam je odrekla slovenska okolica sv. Gottharda, za katero se še delajo te dni zadnji poizkusi.

Predsednik Zupanič je omenjal v svojih sklepnih besedah razne faze vprašanja o severni meji. Izreka toplo zahvalo vsem udom podsekcije, ki so se trudili za ugodno rešitev severne meje. Zahvaljuje tudi g. Pupina, prof. na ameriški univerzi »Columbia« v New Yorku, ki je prišel v Pariz, ko je bila severna meja v najkritičnejem štadiju, ter je delal za njeno ugodno rešitev pri Amerikancih. Posebno za hvalo pa izraža g. predsedniku glavne etnografske sekcije, prof. Jovanu Cvičju, ki je s svojim vplivom in s svojim trudom dokaj storil tudi za našo severno mejo.

Prof. Kovačič se zahvali v imenu podsekcije iskreno predsedniku Zupaniču, ki je delal za slovenske meje že med vojno ter mu želi srečo v jugoslaviji.

Ker se odpravljajo nekateri člani že na odhod v domovino, si želijo člani prisrčen »zbogom« in na »svetdenje« v novi jugoslovanski domovini.

Konec seje ob 11. uri.

Z.

† Dr. Dane Gruber. Upravni odbor društva »Hrvatski Zmaj« nam je poslalo mrtvaški list, iz katerega posnemamo, da je njegov član, g. dr. Dane Gruber, gimnazijski ravnatelj v p., dne 21. marca 1927 mirno v Gospodu zaspal. Pokojnik je bil vesten in agilen raziskovalec starejše zgodovine

Hrvatov in je bil za priznanje na tem polju izbran za pravega člana Jugoslovanske Akademije Znanosti in Umetnosti v Zagrebu. Narodil se je v Senju 17. junija 1856 in je po rojstnem kraju dobil v gori omenjenem društvu priimek »Zmaj Senjski«. Brači »Hrvatskog Zmaja« naše sožalje! Z.

† **Marija Matieškova.** Dne 14. marca 1928 je umrla nagle smrti v Melniku na Češkem Marija Matieškova, soproga slavnega češkega antropologa Jur. Matieške, profesorja na Karlovi univerzi v Pragi. Pokojnica se ni toliko udeleževala znanstveno, kolikor je z razumevanjem in ljubeznijo spremljala naporno delo svojega soproga v antropološkem laboratoriju in si je tako indirektno pridobila zasluge za češko znanstvo. Na vseh kongresih v inostranstvu je spremljala svojega moža in si je znala s svojim skromnim in ljubeznivim nastopom pridobiti simpatije ne samo doma, ampak tudi v tujini. Bodi ji ohranjen blag spomin!

Z.

Kaarlo Hildén, Marken = Saaren Asukkaat. (Les habitants de l'île de Marken, pas rapport surtout à la forme du crâne. Extrait du Bulletin de la Société Géographique de Finlande, Helsinki 1928.)

Po svojem načinu občevarja simpatični finlandski antropolog nam je poznan po svojem predavanju »O vzhodno baltijski rasi« na kongresu antropologov v Amsterdamu 1927.

Udeleženci mednarodnega antropološkega kongresa meseca septembra 1927 so napravili skupen izlet na otok Marken v Zuiderzeeu, ki ga zelo pogosto obiskujejo turisti. Avtor se je tega izleta udeležil in opisuje ta čudni otok. Glavni del njegove razprave pa obravnava izredno obliko lobanje prebivalstva tega otoka, ki je že dolgo vzbujala pozornost antropologov. Lobanje so namreč nenavadno nizke in ploske, zadnji del pa je močno razvit. Ti znaki, ki so jih večkrat smatrali za »neandertaloidske«, se dajo razlagati iz prastare navade, da se glave otrok deformirajo z zelo tesnimi in močno zavezanimi čepicami. Takoj po rojstvu

dobi otrok čepico in jo nosi noč in dan, deček do 6. ali 7. leta, deklica pa celo do 16. ali 17. leta. Tako se more glava otroka vsled trdnega prevezanih trakov razvijati samo v gotovi smeri. Naravno, da so ženske glave bolj deformirane kot moške.

Zanimivo je, da je kraljica Helvig, soproga švedsko-finskega kralja Magusa Ladulasa (1240—90), imela na čisto isti način deformirano glavo, kot je to dognal prof. C. M. Fürst, ko je pregledal kraljevsko grobnico v cerkvi Riddarholm v Stockholmu. Kraljica je bila rojena na Holsteinskem in je torej takrat tam še bila navada tesnega zavezovanja glav, toda Švedi je niso sprejeli.

Nam se pa zdi, da ta problem deformacije človeške lobanje ni tako enostaven in da bi bilo treba dolihokefalijo prebivalcev otoka Marken in Frizov še bolj natančno proučiti, preden se jo donese v zvezo z nošenjem tesnih in močno zvezanih čepic. Po tretjem letu je pri otrokih celo težko verjeti na deformiranje lobanje s pomočjo platnene čepice. Ni treba pustiti iz vida oblikujoče moči rasne hereditarnosti, ki deluje nevzdržno po zakonu narode.

N. Župančič.

Slovenske narodne pripovedke med Nemci. Od nekdanj že posvečajo nabiranci narodnih tradicij med alpskimi Nemci svojo pozornost tudi našemu narodnemu blagu. Število nemških preiskovalcev, ki so bivali trajno ali začasno v naših krajih, ni majhno; tudi so se posluževali zlasti naši prvi zbiratelci nemškega jezika — in tako moremo reči, da je skoro toliko naših narodnih pripovedk sporočenih v nemškem jeziku kakor v slovenskem. Vse to bogastvo, ki je raztepeno v težko dosegljivih publikacijah, bo treba poplagoma spraviti v domače shrambe.

Znani pesnik Joh. Gab. Seidl, je kot gimnazijski profesor v Celju z zanimanjem poslušnil, kaj si pripoveduje »der wendische Bauer«. Kot rojen poet je odel svoje zapiske v vrlo lepo obliko. Nekatere njegovih zapiskov je zbral dr. Anton Schlossar (J. G. Seidl, Sagen und Geschichten aus Steiermark, Graz 1881). Na slovenske tradicije se ozira zbirka štajerskih narodnih povesti Steir. Volkssagen (1–12 Floss: Grätz 1837–1841), ki jo je priredil R. G. Puff. Marljiv zbiralec štajerskih tradicij je bil Hans v. der Sann (J. Krainz), spodnještajerski rojak. Izbor iz njegovih zapiskov, prirejen za širšo publiko — Sagen aus der grünen Mark — je izšel v 3. izdaji 1922; žal, da podrobni viri niso navedeni. Zbirka se ozira na celotno ozemlje nekdanje štajerske vojvodine. Lepa zbirka Vernalekena Alpensagen (1858), ki nam je ohranila tudi marsikateri biser slovenske narodne tradicije, je bila v rokah naših starejših preiskovalcev, a je sedaj popolnoma izgubljena s pozornice. Tako Gebhart, Österr. Sagenbuch, Budapest 1862. Klasično delo v tej stroki je G. Graberja, Sagen aus Kärnten; sedaj v 4. izdaji (Leipzig 1927). Po obsegu je to resničen repertorij vseh važnejših prič, ki se pripovedujejo po starodavnem Korotanu med obema narodoma; editorska tehnika more služiti za zgled. Samo uvod, ki prinaša Graberjeva izvajanja o literarno-zgodovinski strani zbranega gradiva, ne zadovoljuje, ker ponavlja od izdaje do izdaje neke netočnosti. G. Graberju so tradicije ostalih slovanskih narodov pač nepoznane. Radi tega vidi v korških slovenskih povedkah več ali manj od Nemcev izposojeno blago. In cela zbirka služi med drugim tudi namenu, da dokaže globoko kulturno

odvisnost slovenskega življa tudi na tem področju. Tako trdi G. Graber, da so slovenske *mave* (*move*, *movje*) nemškega izvora. V nekem članku (Carinthia 103 [1913], 108 ss) je dokazoval, da je slov. beseda *movje* izposojena iz nemškega »muowe« »sova«, »vešča«; prezre pa docela, da poznajo *mave* v pomenu otroških dušic tudi Malorusi: *mavki*, duši nekreščených mladencev, Mikl. Et. Wb. 211. V dolini Krčice si pripovedujejo ljudje o ženskih bitjih *Bille-weiß* slične stvari kakor drugod o belih ženah ali žalik-ženah. Slovenski zapisovalci trdijo — po pravici — da so te *Bille-weiß* slovenske *bele vile*, dočim pravi G. Graber, da je stvar iz nemškega. Toda nemški *Billwizs* ali *Getreideschneider*, o katerem si pripovedujejo iztočni Nemci, vrši docela druge naloge kakor ta ženska bitja; on spominja na slov. *védomce* in sh. *vjedogonje*; njegovo ime je mogoče slovanskega izvora (Feifalik, Zeitschrift f. öst. Gymn. 1858, 408). Ime »žalik-žene« je seveda nemško, stvar sama pa najbrž romanska. Bosa je nadalje trditev, da izvira povest o kralju, spečem v gori, iz nemške tradicije; ali da je nastala vera v Psoglavce pod vplivom znane anekdote o longobardski vojni zvijači. Tradicija o Psoglavcih je doma v Orientu in Slovenci ter Longobardi so si jo prilastili neodvisno drug od drugega. Da pridemo Slovenci pri tujih preiskovalcih nekoliko na kratko, kar se tiče narodnega blaga, se ni čuditi. Saj so skušali tudi naši domači preiskovalci odriniti eno naših najboljših narodnih povesti (o *Zlatorogu*!) tujcem! Kakor da bi bila nar. poezija nekaj privilegij samo Nemcev in Romanov.

Tudi zbirka Sagen aus Friaul und den julischen Alpen (zbral Anton von Mailly, Leipzig 1922) je

važna za domačo folkloristiko. Poleg romanskega vpošteva pisatelj tudi slovensko in hrvaško blago. Novih važnih tipov povesti knjiga sicer ne prinaša, dasi zajema deloma iz žive tradicije, a izkazi o geografski razširjenosti teh in onih motivov bodo prav dobro služili podrobnejšemu študiju. Nepoznan je bil, mislim, doslej demon *Blagodej* (str. 33.); *Čatež* je razširjen tudi po Istri (str. 23.). Furlani poznajo Orku odgovarjajoče žensko bitje, ki se zove Orkule, Storcule. Iz tega slovenska *Torklja*, *Torka*, za katero razbijo Slovenci na Krasu tudi besedo *štorklja* (Letopis Mat. Slov. 1894, 56)? Gosp. pisatelj ni večš slovenskemu jeziku, kakor vidimo na str. 25., kjer skoči neki povodni mož v vodo z besedami »Hohoi, proscacata« in to naj pomeni: auf, springe! — V uvodu (str. XII.) imenuje g. Mailly neko svoje nadaljno delo v tej stroki: Mythen, Sagen und Märchen vom alten Grenzland am Isonzo (Hugo Schmidt, München 1916). — M. Pirkerjeve *Alpensagen* (Österr. Bibl. 24, Inselverlag) se odigravajo deloma tudi po slovenskih tleh.

Proti temu bogastvu zapiskov med Nemci imamo Slovenci pokazati le malo! Časi, ko so se n. pr. kosali Novičarji, kateri bo donesel več zapiskov, so minili. Edina zbirka, ki ustreza strogo znanstvenim zahtevam, so izvrstne Fr. Kotnikove *Storije I. Koroske narodne pripovedke in pravljice* (Mohorjeva družba 1924). Da se knjiga ni razširila bolj med narod, je krivo to, ker prinaša bolj pokrajinsko gradivo, ki ne more zanimati širše publike. Toda materijal je obdelan znanstveno, kakor to zahtevamo od takšnih zbirk. Od zbirk, ki podajajo samo suho gradivo, naj omenim le V. Moederndorferjeve *Narodne pripovedke iz Meži-*

ške doline (Ljubljana 1924), ker so dober dokaz, kakšne zaklade je mogoče dvigniti še dandanes na razmerno ozkem ozemlju. J. Kelemina.

Niko Županić: K vprašanju izvora Kostobokov in Sabokov. (Sur l'origine des COSTOBOCI.) (Niederlův Sbornik, p. 236—242. Prague 1925.)

Dans cet article, M. Niko Županić, paléoethnologue yougoslave, étudie l'origine des COSTOBOCI et des SABOCI, essayant d'expliquer étymologiquement ces deux noms ethniques:

D'après Ptolémée, on devrait chercher les COSTOBOCI dans le secteur septentrional de la province romaine de Dacie, dans le bassin de la rivière Tisa (Theiss), où ils s'étendaient probablement jusque dans les Carpathes boisés. Du côté intérieur de l'arc de cercle coudé, formé par ces Carpathes, est située la Hongrie, du côté extérieur (sarmatique) la Galicie et la Bukovine. Les COSTOBOCI avaient peut-être leurs domiciles entre les rivières Stryj et Pripet. Dès l'époque des guerres germano-sarmates (de 168 à 175), sous l'empereur Marc Aurel, les COSTOBOCI poussèrent vers le sud, car l'histoire (Hist. Aug. Marc. 22, 1) les mentionne dans le voisinage des ROXOLANI, BASTARNI, HALANI et PEUCINI, à la frontière de la Dacie et de la Mésie inférieure. A ce temps-là, en 170 après J.-C., une partie des COSTOBOCI — comme le suppose Premerstein — fit une incursion dans l'Hellade centrale pour incendier le temple d'Éleusis. Comme représailles les ASDINGI, d'accord avec les Romains, attaquèrent les COSTOBOCI (de 171 à 172) dans leur patrie et les dispersèrent. Depuis, l'histoire n'en fait plus mention. Puisque Šafařík et Niederle considèrent les COSTOBOCI comme Slaves, l'histoire de leurs combats avec les Romains et de leurs migrations entreraient dans l'ancienne histoire slave, et leur invasion dans l'Hellade, au IIe

siècle, marquerait le premier exploit historique des Yougoslaves.

Les SABOCI (Σαβῶκοι) ne sont connus que de Ptolémée. On devrait, selon lui, fixer leurs habitations au sud-ouest de la Sarmatie européenne, aux environs de la Germanie actuelle. C. Zeuss est d'avis qu'ils habitaient aux abords des sources de la Vistule, au sud des AVARINI et qu'ils étaient une peuplade dace. Le cartographe historique russe, V. Borisov, met les SABOCI dans les Beskides, de telle sorte qu'ils auraient demeuré vers le nord jusqu'au confluent du San et de la Vistule.

En ce qui concerne la graphie de COSTOBOCI, la plupart des codes de Ptolémée présentent CISTOBOCI (Κιστοβῶκοι). C. Zeuss considère les SABOCI et leurs voisins de Dacie pour des tribus thraces, pendant que Šafařík les compte parmi les Slaves, traduisant le composé -βῶκοι comme mot slave *bokъ* „ripa“, et la première partie comme dérivée du nom du fleuve San, explication admise aussi par Cuno. Les SABOCI seraient alors, les riverains du San (riparii hod. San fluvii).

Avec raison C. Müller contestait cette opinion, renvoyant aux Τριβόκοι sur le Rhin et à Μελιβόκον ὄρος en Germanie. L. Niederle voit dans les SABOCI le nom „Zaboki“, c'est-à-dire la transcription grecque d'un nom slave signifiant „les habitants de derrière les montagnes“, donc synonymes des Transmontani qui peuplaient les rives du San. Dans la première partie du mot COSTOBOCI, il voit une connexion avec les noms de fleuves carpathiques (Kosta, dans le bassin du Dniepr; Kostovka, l'affluent gauche du Niemen; Kostěrevka, l'affluent de la Lebeda; Kosztowa, l'affluent gauche du San, etc.), alors qu'il explique la seconde partie -BOCI par le slave *bokъ*. En s'appuyant sur les noms propres des COSTOBOCI, Premerstein accepte

l'avis de l'historien C. Zeuss qui les considère comme un peuple thrace.

Županić n'admet ni l'un ni l'autre, parce qu'il ne prend les COSTOBOCI primitifs ni pour Thraces, ni pour Slaves. En interprétant étymologiquement les noms propres de COSTOBOCI, l'auteur dit que le nom de la princesse dace ZIAI, femme du roi des CISTOBOCI, PIEPORUS, pourrait être identique avec le radical alarode (préthrace) δ'λ > Ζια „nom de fille“: σαο|λος, -σιρα, -σα|λος (? > σαδης), -σαο-νη „nom d'une fille“, etc. Dans le nom DRILGISA on pourrait mettre la deuxième partie -GISA, d'après changement des sons en pélasgien (préthrace) a ∞ i, en connexion avec l'alarode k|ga^{ss} „jeune“, tandis que la première partie DRIL- est peut-être parente du nom préthrace Droles, Drules. Le nom du roi des COSTOBOCI, NATOPORUS, qui vivait exilé à Rome, se compose de -PORUS, de l'alarode *pa^xr „fis, fille“ (Νιβλόβωρος): pélasgien (préalbanais) *būr > bir „fils“ (r < s > l): bil¹ cf. sumérien bur: ibila „fils“; πό ∞ po/ρ illyr.-vénet. πο/αρις élamitique pa-k „fille“.

Le nom ethnique de COSTOBOCI ou CISTOBOCI est probablement composé de deux mots COSTO et BOCO.¹

Ou peut bien l'expliquer de l'alarode: κο(ι)στο ∞ casto, la forêt, cf. Hesychios κάστον · ξύλον Αθαμᾶνες + boco „le hêtre“: Κοιστοβῶκοι = les habitants des hêtraies (cf. Bukovinci, Šumadinci).

Le nom des SABOCI se compose du préfixe SA- et de BOK, signifiant „le hêtre“, comme dans le cas précédent: Σαβῶκοι = les habitants des hêtraies. L'étymologique de ces noms montre que les COSTOBOCI et les SABOCI

¹ BACO, en parenté avec le prégermain *Bacensis silva* > *bok, „le hêtre“. De ce radical dérivent les formes suivantes: pélasg. βανκαλις „le bocal“, préslave buky, ce qui est, d'après la phonétique alarode, apparenté à φηγός et fagus. Ces mots proviennent sûrement de la même origine, et ne peuvent pas être indoeuropéens. (Cf. K. Oštir, Illyro-Thrakisches, 118, 119).

primitifs n'étaient pas d'origine slave ou arien, en tant qu'on peut le conjecturer à la base du sens de leurs appellations.

On ferait peut-être mieux de rechercher l'origine des porteurs primitifs de ce nom quelque part à l'est, et de demander à l'histoire, si elle pouvait dire quelque chose.

En feuilletant les pages de l'histoire nous trouvons que Pline mentionne les COSTOBOCI dans la Sarmatie Asiatique, de l'autre côté du Don, comme voisins des Tcherkesses (ZECETAE), ZIGI, NEVAZI et AMAZONES, ce qui signifie que les COSTOBOCI demeuraient auparavant (le plus tard au temps de Pline) dans la patrie transméotide, entre le Don, la mer d'Asov et les montagnes du Caucase, non loin de Tcherkesses et de ZIGI (ZINCHI).

L'auteur a constaté que dans la même époque les Serbes vivaient au voisinage des ZIGI et des Tcherkesses;² par là il a voulu démontrer que tous ces peuples étaient de la même origine caucaso-alarodienne. Les Croates n'habitaient pas non plus bien loin des Serbes, ZIGI et CISTOBOCI, quoiqu'on ne puisse définir précisément leur habitat. Leur mémoire est restée à Tanaïs, dans les inscriptions des IIe et IIIe siècles de notre ère: *Xογο-άδοις* et *Χογοβάδοις*.

On pourrait trouver l'origine alarode des COSTOBOCI même sans recourir à l'étymologie, car leur appellation est manifestement composée de deux noms ethniques COSTI (CISTI) + BOCI, un cas, qui se répète dans l'ethnologie antique, par ex. CISSANTI = CISSI + ANTI, NACHAR(NA)VALI = NACHAR-(NI) + VALI. Il est vrai que la première partie du nom CISTOBOCI ne se retrouve point dans l'antiquité, mais il y a aujourd'hui les Kisti dans le nord-est de la Caucase. Les Kisti représentent

une tribu tchetchène et, pour parler plus net, ils appartiennent, avec les montagnards Tchetchènes, au groupe d'Ingouches. Il y a cent ans, l'ethnologue allemand C. Rommel appelait *Kisti* tout le peuple tchetchène qui compte à présent 224.000 têtes et se compose de cinq groupes, pendant qu'il considérait les Ingouches comme leur tribu principale. Les Kisti s'appellent eux-mêmes *Lamur*, c'est-à-dire les montagnards, alors que les Gruzins les nomment *Kisti* et les Tatares *Mizšegi*.

Comme partie finale du composé CISTOBOCI on pourrait supposer le peuple BOCHI ou BOKHI, mentionné par Ptolémée: *Βόχας* (*Báxas*, *Bóxας*) sur le territoire montagneux de la tribu Moshi, en Transcaucasie.

L'explication étymologique du nom CISTOBOCI milite pour leur extraction alarode. L'histoire nous conduit sur les vestiges de l'origine caucasienne de ces Alarodes, car on rencontre les CISTI et BOCI sur le territoire de la Caucase et les CISTOBOCI sont mentionnés au Ier siècle après J.-C., d'abord derrière le Don, dans la Sarmatie asiatique et, seulement plus tard, dans les Carpathes. Les CISTOBOCI de Ptolémée parlaient-ils encore la langue alarode, ou bien étaient-ils déjà Slaves? En tout cas en ce qui concerne cela, l'auteur serait d'accord avec L. Niederle qui prend les CISTOBOCI pour un mélange ethnique; seulement, il pense que la couche dominatrice du peuple ne parlait pas la langue thrace, mais plutôt l'alarode, et probablement tcherkesse, à moins d'avoir sombré déjà au temps de Ptolémée, dans la masse du peuple subjugué qui était peut-être slave.

Dr. Pavel V. Brežnik.

Kazimierz MoszŹynski. *Badania nad pochodzeniem i pierwotna kultura Słowian. I. del.* (Polska Akademia, *Rozprawy filologiczne*, LXII, t. 2. KrasŹkow, 1925. — 140 strani.)

² Niko Županić: *Srbi Plinija i Ptolomeja.* (Les Serbes de Pline et de Ptolémée). Beograd 1924.

Knjiga je prvi del večje razprave. Arheologi napačno sklepajo po M. o »trajnem slovanskem razvoju« v Evropi — samo ex silentio. Maloštevilnost ali odsotnost neslovanskih starin kaže samo, da je igrala pri nomadih do zdaj ohranjena kovina (okraski, orožje) neznatno vlogo v primeru s strohnelim lesom, usnjem, kostjo, oz. da se niso zakopali mrličji v zemljo. Jezik, edino zanesljivo sredstvo, pa je bolj minljiv kakor rasa, oz. kultura, zato naj vodi jezikoslovce primerjalna etnografija. Niederle je n. pr. premalo kritičen pri ugotovitvi slovenskih krajev nih, oz. rečnih imen. Nedvomno so izpodrinili Slovani po prihodu v Evropo prvotno prebivalstvo. Odkod so prišli? Antropologi branijo avtohtonstvo, primerjalni jezikoslovci so za vzhodni, stepni izvor. Tu in tam odloča gradivo, s katerim razpolagajo raziskovalci (pogrebi, oz. tujke). Etnolog pa more ubrati srednjo pot. Jezik je gibčen, se lahko razširja ali zatira ter nastanejo mešani narodi (Celtiberi, Gallogrki in sl.). Praslovanski jezik odseva praslov. kulturo, toda praslovenščina je vsesala v evropskih gozdovih dosti tujih snovi. Praslov. kultura je nedvomno pretežno evropskega izvora. V soglasju z Niederlejem hoče govoriti M. o enotnem slovanstvu. Slovanstvo 500 po Kr. je bilo po kulturi in rasi drugačno, kakor 500 pred Kr. M. uvršča praslovansko vprašanje med etnične valove velike Evrazijske stepe, ki sega od Karpatov do Altaja. Slovani so lahko prišli samo od vzhoda. Nasprotna gibanja od zapada proti vzhodu so bila izjemna in ponesrečena (Goti). V naslednjem obljubuje M. polnejšo in prepričevalnejšo sliko praslov. kulture. V sedanji obliki govorijo njegova izvajanja manj zgodovinarju kakor jezikoslovcu. Podajam glavne točke njegovih dokazov.

Zgodovina beleži postopno keltski, germanski in slovanski naval, a najbrž je doživela Evropa kaj sličnega tudi pred Kelti. Iste pojave kaže azijska zgodovina. Oddaljena zapadno sibirski močvirja in pragozdovi sicer niso bili pristopni opazovanju klasičnih pisateljev. Vendar so zabeležili poleg Kelto še Skite, poleg Germanov — Sarmate, Alane in Hune, poleg Slovanov — Bolgare, Avare, Ogre, Osmane. Evropskemu, proti jugu usmerjenemu valovanju odgovarja stalno gibanje iz globine Azije od vzhoda proti zapadu. E. Huntingtonova opazovanja stepne klime dovolijo sklepati o gotovi zvezi med sušo in selitvami gospodarsko šibkih pastirskih narodov. Tudi v najstarejši dobi, za katero nimamo točnih podatkov, so se morale vršiti selitve v letih z minimalno padavino: 2100 — 1400 — 800 — 200 pred Kr. itd. Velika Evrazijska ravnina je vedno bila srce Starega sveta. Utrpi tega srca so periodično poplavlili vse dežele od Kitaja do Asirije in Egipta s tolpmi osvojevalcev. Premagali so tudi kulturno višje domačine s svojo vojno tehniko: z dvokolesnim voznim vozom in poprej nepoznano konjsko vprego — v starejši dobi (ok. 2000 pred Kr.) ter z lahko konjenico, lokom in zanjko — v novejši dobi (ogrski razkopavanja ok. 500 pred Kr.). Posledica navalov so številne vrzeli v evropskem kulturnem razvoju. Tako je n. pr. izginila ok. 2000 pred Kr. bogata poljedelska Tripoljska kultura v sedanji Južni Rusiji, ne da bi zapustila sledove v poznejši bronasti dobi. V soglasju z E. Meyerjem, Evansom in Ungnadom treba je smatrati nomadske napadalce ok. l. 1000 pred Kr. za Indo-Evropejce, ker ne pridejo v poštev Ogrofinci in Turkotatari. Vzhodne stepe, domovina našega konja, so imele azijsko, oz. iransko prebivalstvo, in turškotatarski je-

ziki kažejo prastare indoevropske vplive. Za Vzh. Evrazijo ok. 1000 pred Kr. so najbrž imeli indokitajski pastirji (Tibet-Altaj) isti pomen kakor indoevropski pastirji za Zapadno Evrazijo, oz. semitski pastirji za Afriko. Vsi fleksijski jeziki (med katere je prištevati tudi prakitajščino, po A. Courady in Karlgrunu) so nastali v področju pastirske kulture. Etnolog si šteje v dolžnost opozoriti jezikoslovce na ta nova pota. Vsekakor ni v zgodovini zemeljske krogle pomembnejšega činitelja, kakor pastirska kultura velike indokitajske-indoevropske-semitske jezikovne trojice. (I. pogl. Ekspanzija stepnih narodov.) Vsa Srednja Azija — z izjemo vzh. puščave — kaže raztresene sledove plavolase rase oz. rdečelascev. Slično bradato ljudstvo z ravnimi nosovi in sinjimi (zelenkastimi) očmi omenjajo kitajski letopisi in freske (700 po Kr.) ter arabski potopisi (900 po Kr.). Žalibog so starejši podatki o zunanosti Alanov, Sarmatov in Skitov prepičli (pr. Herodotove Budine ok. 450 pred Kr.). Vsekako so bili plavolasci dokaj številni v Srednji Aziji ok. 500 po Kr. Njih ostanki pasejo do sedaj po planinah ob robu stepe od Kavkaza (Osetinci) do Pamira, Tibeta, Koreje. Tvorijo iranske in druge otoke v morju črnolasi mongolovidnih narodov. Okoli Krist. rojstva se je vsula iz stepne Srednje Azije indoevropska povodenj, ki je poplavela Iran, Pamir, Indijo. Ne vemo ali so bili ti pastirji plavolasi, oz. črnolasi in ali so imeli dolge lobanje. Ne vemo tudi ali so prišli v najstarejših časih v Azijo iz obmejne evropske stepe (ker niso izključene po E. Meyerju postranske nasprotne migracije) ali pa iz sev.-zap. gozdov med Alpami, oz. Karpati in Uralom. Zato je izven dvoma, da so igrali plavolasi narodi veliko vlogo pri širjenju indoevropskih narečij po Altaju in Kitaju.

(II. pogl. Sledovi plavolasih ras v Aziji.)

Malo III. poglavje (6 str.) se tiče altajske prazgodovine, ker samo palae-etnografija utegne nadomestiti odsotne kronološke podatke. Minusinska bronaista kultura (ok. 500 pred Kr.) kaže kitajske vplive v okraških (magično dvojno zrno), na drugi strani pa je v zvezi z železno La Tenesko kulturo (Tovostineova zbirka). Pred turško plavo so bili altajski prebivalci premožno miroljubno ljudstvo z razvito obrtjo in celo demokratičnega značaja (v kolikor dovolijo sklepati pogrebi). (III. pogl. Altajska prazgodovina.)

V IV. poglavju so zbrani najstarejši podatki o trgovskih in poljedelskih indoevropskih narodih: Jue-Či (300 pred Kr.), Toharcih (500 po Kr.) in Skitom sorodnih Sogdijcih (orhonski napisi v Mongoliji, 900 po Kr.). Njih na kitajsko zunanjo trgovino (Kašgar) vezana kultura je vplivala na turške došlece do leta 1200 po Kr., ko je postala žrtev mongolskih navalov. Turškotatarski in mongolski lovci, oz. poznejši pastirji so lahko bivali pred Kr. r. samo ob Altaju, oz. Bajkalski severni meji med gozdom in stepo ter so bili ločeni po arijskih narodih: Mongoli na severu, Turki pa bolj proti jugu. Šele v zgodovinski dobi so se zmešali Mongoli s Turki vsled kitajske ekspanzije, ki je potisnila Turke proti zapadu. Dokaz tega je pomanjkanje starih turških izposojenk v ugrofinskih jezikih. Obenem kažejo ostanki indokitajskih imen (Ding) med poturčenimi ostjaki na davne altajsko-tibetske vezi. Pičli jezikoslovni, zgodovinski, antropološki in fiziografični podatki se v toliko izpopolnujejo, da lahko določimo vse zapadne stepe vtevši vzh. Turkestan kot področje indoevropskih jezikov začetkom kristj. dobe. V letih 1500—1000 pred Kr. pa so bili Arijci

razširjeni od Turkeстана najbrž do Kitaja. Turškotatarski navali se pričnejo šele ok. 700—400 pred Kr. in sežejo ok. 200 pred Kr. do Urala. (IV. pogl. Starejše narodne razmere v srednji Aziji.)

V. pogl. Prvotna slovanska bivališča. Rezbarije na polabskih malikih so slične onim na kamenitih »babah« pri turških narodih Srednje Azije. Ugotovljeni so tudi iranski verski vplivi (bog »baga«), ki so mogli nastati le 500 pred Kr. vzhodno od Dnjepra (Rozwadowski). Tedaj niso bili Karpati prvotno slov. bivališča. Številne slov. izposojenke v turških jezikih (Moszyński je pomnožil dosedanje število za kakih 20 s pomočjo Radlovovih slovarjev) govorijo samo o dolgem sedstvu, ne pa o turškem robstvu, katero je izmislil Peisker. Zdi se, da so bivali Praslovani ok. 700 pred Kr. v Aziji, kjer so mejili na zapadu oz. severu na Ogre (prednike sed. Madžarov vzh. od Urala in ob srednji Volgi), na jugu pa na skitske narode (ki so se zopet stikali z Ugrofinci ob severni gozdno-stepni meji. Tudi Herodotovo povest o Neurih, ki so zapustili prvotna bivališča vsled kačje nadloge, tolmači Moszyński vsled pomanjkanja pripravnih grških oz. iranskih označb s praslov. ogъrъ — ugor — jegulja — kača belouška. To pa je znano ime Ogi, oz. Unguri. Sicer pa ni znano, ali so bili Nevri Slovani. Morebiti so le bivali med njimi kakor pozneje Avari.) Slovanska selitev v Evropo, eden izmed stepnih valov, je slična potovanju Madžarov, ki so zamenjali zap. sibirске gozdove za južno stepo ter pozneje odšli proti zapadu. Tudi Traki in Albanci so azijskega, oz. stepnega izvora. Preostaja še ugotoviti podrobnosti prihoda baltičkih narodov (katerih avtohtonstvo več ne prihaja v poštev) in določiti obdobje baltoslovan-

skega prajezika, potem bo krog sklenjen. Baltički, slovanski, iranski, indijski, armenski, trakijski in albanski jeziki tvorijo eno vzhodno skupino, ki se v marsičem razlikuje od ostalih indoevropskih jezikov. Moszyński priznava sicer, da pomeni za sedaj vzhodna slovanska pradomovina samo domnevo, misli pa, da je vsekakor bolj utemeljena kakor takozvani avtohtonizem.

Dr. Nikolaj F. Preobraženski.

Живко Д. Петковић, Прве појаве српског имена. Штампa „Туцовић“. Цена 10 динара. Београд 1928.

Професор Ж. Петковић мисли, да сам српски народ чува у својој традицији успомену на своју прадомовину и на своја пражисторијска пресељивања. За пример наводи неколико места из песме „Сан Царице Милице“, коју је публиковао М. Ц. Милојевић (Путопис дела праве — Старе Србије, књ. I, 47, 1871. год.):

„Мало пођо', до два краја нађо'
Сибир воду мутну и крваву,
Где но тече од југа северу.“

— — — — —
„Као што су и ти наши стари
Наши стари и прастари предци
Борили се на Сибиру клетом,
За Сибира и за српску песму,
Борили се па и пропанули,
Те га туђи освојише људи,
Туђи људи и туђи народи.
Освојише, Србе протераше
Да с' скитају по беломе свету
Као пчела по шареном цвету.“

Писац примећује, да је овде тешко мислити на данашњи руски Сибир или на Сибиру, острво код Суматре, већ пре на Мисир и Нил, „који су у недовољном памћењу народном замењени другим називима земље и реке“. Даље пише аутор да је овде треба узети име Срба у ширем смислу свог етничког значења, наиме као преставника свију Словена. На крају ипак додаје писац, да „нема ничега одређенога одакле би се могло поћи, а да се не лута

у истраживању наше прве домовине и наших најранијих дана“.

По нашем мишљењу аутор је већ тиме учинио грешку што је наведену песму узео као исходиште своје студије, јер та песма на први поглед изгледа као песма полуобразованог човека, који је читао разне хисторије и начинио песму те ју пустио у народ. Због тога било би сувишно говорити о палеоетнолошким моментима у тој песми, јер цела ствар пружа научно непоуздану базу.

Даље тврди писац, да је име Срб први употребио Херодот 250 г. пред Хр. (sic!) иако не за народ; за њим такође (50 г. пре Хр.) Страбон, Плиније и Птолемеј. Тако су наведени још многи извори средњег века, у којима се налази српско име у разним варијантама тамо до Зонаре и Ане Комнене. То је све учињено на начин, као што су писали наши хисторичари пре стотину година. Па кад се већ доводи Херодот и Страбон у везу са српским именом, зашто онда писац не наводи дотичног места и зашто га не појасни?!

Даље говори писац о Будинима, Словенима, Антима, Спорима, Венедима, Скитима и Сауроматима, Трачанима, Илирима, али све то на један конфузан и некритичан начин, да се мора читаоц питати, шта је аутор уопште хтео да постигне? Данас кад имамо К. Јиречка, Ст. Станојевића и Јована Радонића, који су критичким духом и пажљивим оком проучили српску давнину, писати овакво дело и на овакав начин, значи изазивати отпор и нерасположење код и мало хисторијски верзираног читаоца.

Књига Ж. Петковића написана је без научне методе и без праве критике извора. Н. Н.

Madame de Vaux-Phalipau, Une Venise verdoyante. La Blota lusacienne. (Éditions des «Amis de la Pologne»; Paris 1927.)

Za Benjaminа међ слованским брати, за Лужишкога Срба, је настало по војни веће занимање tudi v Zapadni Evropi. Kljub naporom raznih politikov se na žalost ni posrečilo, da bi se vprašanje Lužice spravilo pred mirovno konferenco in tako Lužičani danes ne samo, da niso svobodni, temveč še vedno nimajo avtonomije. Širšo francosko in mednarodno publiko je zanje zainteresiral Belgijec Auguste Vierset, ki je l. 1923. izdal v Bruxellesu knjigo: Un peuple martyr. La question des Wendes (Serbes de Lusace) devant l'opinion publique. Knjigo, ki obravnava izčrpno politični in kulturni položaj Lužičkih Srbov, zelo priporočam vsakemu, ki se zanima zanje. Krasi jo več barvanih slik narodnih noš. (J. Lebègue & Cie, Éditeurs, 36, rue Neuve, Bruxelles.) V »Revue Anthropologique«, glasilu Mednarodnega antropološkega instituta, sta izšla v zadnjih letih dva zanimiva članka o Lužici. Prvega je napisal g. Jean Bourgoin, ki je obenem tudi velik prijatelj Jugoslovenov ter se je že ponovno mudil v Sloveniji. Naslov mu je »La Lusace devant l'histoire« (št. 7., 8., 9. iz 1925), drugega pa Madame de Vaux-Phalipau »La situation scolaire en Lusace« (št. 1.—3. iz 1926). Nedavno pa je izšla od iste pisateljice, ki je članica odbora pariškega društva »Prijateljev Lužice« (Les Amis de la Lusace) zgoraj omenjena brošura o Lužiški Bloti, ki jo bolje poznamo pod nemškim imenom Spreewald. V tej brošuri ne opisuje pisateljica samo splošnih vtisov iz tega napol pozabljenega slovanskega kota Srednje Evrope, temveč nas tudi seznani z lužičkimi narodnimi pripovedkami, z življenjem doma in na prostem, kakor tudi z zanimivimi, prastarimi ženitovanjskimi običaji. Dr. Pavel V. Brežnik.

Madame de Vaux-Phalipau, Budyšin. Capitale intellectuelle de la Lusace. Le Miracle de la Langue. (Éditions des »Amis de la Pologne«, 16, rue de l'Abbé de l'Épée, Paris, V) 1928.

V ravno kar izdani brošuri, ki jo krasi več zanimivih slik iz Budyšina, glavnega mesta Lužiških Srbov, opisuje neumorna pisateljica mesto samo, njega zgodovino, gospodarski razvoj, umstveno aktivnost in zgodovino ter razvoj lužiško-srbskega jezika.

Dr. Pavel V. Brežnik.

Mouseion. Bulletin de l' Office international des musées. Med publikacijami pariškega Mednarodnega instituta za umstveno sodelovanje, ki ga vodi z vprav občudovanja vredno energijo in spretnostjo direktor Julien Luchaire, zavzema odlično mesto Mouseion, glasnik Mednarodnega muzejskega urada. V zadnji številki (št. 3, dec. 1927) se nahajajo članki o španskih in belgijskih gravurah, kakor tudi poročilo o reorganizaciji narodnih galerij in muzejev v Italiji. Nadaljuje se anketa o načrtu unifikacije muzejskih katalogov. Zelo zanimiva so tudi poročila o vzgojni in socialni vlogi muzejev. V Mouseion ne piše samo osebje Mednarodnega muzejskega urada, temveč je odprt vsem strokovnjakom sveta. Mnogo člankov izhaja v njem v angleškem jeziku in za angleško občinstvo je na koncu dodan v angleškem jeziku kratek vsebinski pregled francoskih člankov. Letno izidejo tri številke. Naročnina 1-75 dolarja.

Dr. Pavel Brežnik.

Jasna Belović, Die Sitten der Südslawen. Paul Aretz Verlag, Dresden 1927.

Izšla je luksuzno opremljena knjiga v veliki osmerki, na razkošnem papirju, ki vsebuje v tekstu nad sto reprodukcij v dragem svetlotisku ter fotografij na papirju za umetni tisk.

Naslov je mnogoobetajoč, ne izpolni pa niti približno nad človeka, ki misli, da bo v knjigi našel kaj o Slovencih ali Bolgarih. Glavno so Srbi, postrani so omenjeni Hrvati, za Slovence se pisateljica očitno ni zanimala, bodisi, da jih ne smatra za »Südslawen«, bodisi, da naših ljudskih običajev ne smatra za »Sitten«; povedala je o Slovenkah, da so radozdarne z ljubeznijo, na tabli 84/85 pa je objavila neko hrvatsko pevko »im slowenischen Kostüm«, to je vse. Povedati moram avtorici, da niti tisti kostum ni slovenski, nego bogme, je to švicarska »Älplerin« v svojem kičastem »dirndlu«! Človek, ki Slovenec ne pozna prav nič, naj ne piše o južnih Slovanih sploh, sicer smatramo mi Slovenci takšno ignoriranje za žaljenje našega naroda, takšno pačenje za greh, prav posebno še, če izhaja od »brata«...

Od tistih dragocenih nad sto svetlotiskov je majhen del odločen našam, še manjši običajem, velik del — krasjinam (Sitten!) in največji slikarskim kičem gospe Bete Vukanović in šolskim poskusom v kiparstvu neke srčkanke Ive Despić. Filmska diva Štefica Vidačić (Sitten der Südslawen!) pa je dobila velik del: enkrat lase, potem roke, dalje kolena njena reprezentirajo Nemcem naše narodne običaje! Lahko mogoče, da so te tri dame res velike prijateljice avtorice, toda Nemci še daleč niso tako vneti za te krasote kakor bi bili za pošteno knjigo o naših običajih in založniku te knjige nikakor ne morem čestitati radi prevelike resnosti.

Avtorica hoče pisati o tem, kar še noben ni omenil pri Jugoslovanih, o njih »notranjosti« in erotiki, pravi, da je četrto stoletje stremela spoznati »jeden Zug seines (Volk) Herzens« in s svojim »farbensattes Gemälde« iz-

polnjuje luknje v dosedanji znanosti o nas, ki so se izčrpavale le v opisu našega slikarstva, kiparstva, lončarstva, vezenin in stavbarstva.

No, ne bom ji odrekel zaslug za to, da je Nemcem marsikaj povedala o ženitvi Srbov, samo reči moram, da je to povedala tako, da bodo kleli pri branju, ker bodo morali vsa fakta precejati skozi sito in venomer iskati v avtoričini lirično-sentimentalno spleteni pesnitvi porabnih zrn, natrošenih med plevel onega osladnega »farbensattes Gemälde«. Prosim: Erstes Kapitel — Frühling und Liebe, Zweites — das Schönheitsideal, dalje Aschik und Liebespoesie, Hochzeitstag und Brautnacht z genljivim, zelo intimnim kapljem o »endlich allein« ..., dalje Die großen Feste der Fruchtbarkeit und Liebe, Die Ehe, Totenfest und Weihnachtsabend, Pflicht und Liebe, Tanz und Spiel, Tierfesttage — ranče, Die Wahrsagekunst.

To so luknje, ki jih je avtorica zamajšala v znanosti o Južnih Slovanih — da bi jih, kakor jih je, ne bila pred resnimi Nemci nego vsaj kje doma, da ne bi svet mislil, da...

Škoda za denar, papir, svetlotiske in vezavo tega solzavo romantičnega »farbensattes Gemälde«, ki mu niti v dejstvih ne verjamem vsega, ker ne vem, v koliko to ni le razgreta fantazija avtorice...

Za kogar je, je ta knjiga, recimo, zabavno branje, toda biti mora izredno osladnega okusa in star sto let, da še kaj čuti ob tej romantiki. Za resno znanstveno porabo je knjiga malo užitna, vsak znanstvenik bo rajši segel po manj poetičnih virih ali pa šel sam študirat. I. M.

A. Sič, Slovenske narodne noše. (Zal. Učit. tiskarna, Ljubljana 1927.)

V veliki osmerki je izšla lani koncem leta 57 strani in 8 barvanih in 13 monohromnih reprodukcij noš vsebujoča nova Sičeva publikacija, ki jo je okusno opremil slikar M. Gaspari.

Knjiga je znatno izpopolnjen ponatisk Sičeve brošure »O slovenskih narodnih nošah«, ki je izšla l. 1919. najprej kot podlistek v Slov. Narodu v Ljubljani. Ta brošura je bila doslej edina knjižica, ki je obravnavala vse slovenske ljudske noše, čeprav z ne čisto etnografskega vidika. Avtorju gre za ohranitev starih ljudskih tipov noš, pa hoče dati s svojimi publikacijami navodila za »prave« noše, veze, nine, hiše itd. onim, ki bi se radi za narodni praznik itd. oblekli, ali si zgradili vilo v »slovenskem stilu«. V bistvu je ponatisk zelo veliko pridobil s slikami in še posebej z dodatki, tako da bolje ustreza svojemu namenu kakor je ustrezala brošura in v ostalem je brošura tudi že bila pošla.

Avtor je snov razdelil takole: Najprej opisuje noše Ljubljane z okolico, Škofjo Loko in Dolenjke, potem Belo Krajino, Štajersko, Prekmurje, Korosko, Trst, Istro in Benečijo, tem popisom, nabranim iz bolj znane topografske, geografske in narodopisne literature pa dodaja še starejše opise (Ulrich, Toppo, Valvasor, Pohlin, Vodnik, Linhart, Hacquet, Hoff, Lipich, Csaplovics, Ostrowski, Vraz, Langus, Korytko, Eilec, Konšek) ter fragmente o nošah iz nekih narodnih pesmi.

Nalogo, ki si jo je Sič pri tej publikaciji zastavil, je izpolnil. Seve, etnograf bi si želel drugačne zastave problema in bi delil snov po etnografskih skupinah ter raziskoval zgodovinski razvoj teh noš in njih variante in stil ter njih teritorialno razširjenost, njih podobnosti in razlike z nošami sosednih narodov in bi stremel k re-

$\frac{5}{8} - \frac{7}{8}$, $\frac{9}{8} - \frac{6}{8}$ itd. Postopanje melodi je vezano najčeste na sekundno rahlo gibanje, kompozicija čisto po navlja kratek kos melodije, Germanški element tem pesmim čisto manjka. »Slovanska preprostost in melanholija v družbi z orientalskimi elementi: fantastični ritmi in metrum, bogastvo melizmatike,« zaključuje Closson.

Kos dela je s knjigo storjenega. Nekaj je tu, baza vsaj.

Tudi Slovenci moramo kmalu dobiti izdane svoje narodne pesmi!

S. V.

NOVE KNJIGE:

Glasnik muzejskega društva za Slovenijo VII in VIII, (Bulletin de l'association du Musée de Slovénie). A. Zgodovinski del uredil dr. Josip Mal; B. Prirodoslovni del uredil dr. Fran Kos. Izdaja in zalaga Muzejsko društvo za Slovenijo. Tisk J. Blaznika nasled. v Ljubljani. Odgovoren M. Rožanec. Ljubljana 1926—1927.

Vsebina: M. Kos, »Télégraphie Officielle« in njegove izdaje (str. 5 do 12); I. Vrhovnik, Bitka pri Hrušici blizu Ljubljane leta 1419. in priče o njej (12—17); A. Lavrič, Čevljarška bratovščina Sv. Ane v Cerknici (17—20); Jos. Mal, Muzejska kronika (20—30); Fr. Kos, K zgodovini Gorice v srednjem veku (30—34); I. Vrhovnik, Iz dnevnika Blaža Blaznika (34—49); Miroslav Premrou, Drobiž iz vatikanskih arhivov (49—51); referati in kritike (51 do 72). Prirodoslovni del: Jovan Hadži, Opilioni. Schmidtove zbirke (3—43); A. Košir, Caries in naše muzejske lobanje; L. Kuščer, Drei neue Höhlenschnecken (50—51); L. Kuščer, Einige Fälle abnormaler Gastropodenschalen (52—54); Mile na Perušek, Dodatki k Vossovi

»Mycologia Carniolica« (54—56); Zapiski: Sedemdesetletnica prof. Ferdo Seidla; Radi Megušarja; Blagay in Freyer; I. Hafner, Antherea pernyi var. yamamai Guér; Fr. Dolšak, Za varstvo prirode na Pohorju; Slovestvo (69—78). Fr. Kos, Poročilo o prirodopisnem oddelku Narodnega muzeja v Ljubljani.

Revue anthropologique. Trentehuitième année, Nro. 1—3 Janvier-Mars 1928. Librairie Émile Nourry. Paris 1928.

Vsebina: Dr. Papillault, Les ossements du poète J. Slovacki (avec 1 fig.); J. Hamal-Nandrin et J. Servais, Similitude existant entre l'industrie de stations néolithiques à silex de Fouron-Saint Pierre, Fouron-Saint Martin et Remersdael (Liège) et celle à grès des forêts de Fontainebleau et de Montmorency (avec 3 fig.); M. Champion, Observations techniques sur les trouvailles de glazel (avec 18 fig.); A. Niceforo, La prophylaxie des maladies mentales en Italie; E. B. Renaud, Les plus anciens crânes indiens du sud-ouest américain; Dr. Viuchon et Dr. Vergnes et P. Saintyves et M. Garçon, Les guérisseurs; Dr. Briand et Dr. Paul Manceau et M. Pernot et Dr. Trenel, Le divorce pour cause de maladies, Livres et Revues.

Caucasica. Zeitschrift für die Erforschung der Sprachen und Kulturen des Kaukasus. Fasc. 4. Verlag der Asia Major. Leipzig 1927.

Vsebina: Gerhard Deeters, Armenisch und Südkaukasisch. (Ein Beitrag zur Frage der Sprachmischung, Schluss); Adolf Dirr, Die Sprache der Ubychen (Grammatische Skizze).

N. Jorga, L'art populaire en Roumanie. Gamber, éditeur (Rue Danstun). Paris 1923.

Pravěk. List pro prae-historickou archaeologii i anthropologii. Organ »Moravského arhaeologického klubu«. Redaktor a vydavatel: Dr. I. L. Červinka. Tiskem knihtiskárny Jindřicha Slováka v Kroměříži. Brno 1927.

Vsebina: Alois Procházka, Předvěká pohřebiště v šardičkách u Bučovic; Al. Procházka et M. Chleborád et F. Kalousek, I. Pohřebiště se skrčenými kostrami rázu únětického; Isti, Hroby s kostrami slovanskými na znaku; A. Procházka, Celkový přehled a poznatky.

Priroda. Popularni ilustrovani časopis Hrv. Prirodoslovnog Društva u Zagrebu. Urednik dr. Miroslav Hirtz. Godište XVIII., broj 1—2. Vlasnik i izdavač HRVATSKO PRIRODOSLOVNO DRUŠTVO U ZAGREBU. Zagreb 1928.

Vsebina: Boris Zarnik, O svijetlećim životinjama; Stanko Hondl, Dobro i loše nebeske ure; Josip Štajduhar, Čovječje oko; Stanko S. Miholić, Vitamini; Lucijan Marčić, O postanku Pagurida, Pabirci, vijesti, razgovori.

Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, Band LVIII, 1—2 Heft, Wien 1928.

Vsebina: V. Christian, W. Schmidts Sprachfamilien und Sprachkreise der Erde (1—16); E. Geyer, Vererbung der bandförmigen Helix (17—20); W. A. Jenny, Zur Gefäßdekoration des donauländischen Kulturkreises (21—103); L. Franz, Die kulturgeschichtliche Bedeutung der oberösterreichischen Pfahlbauten (104 do 112); K. Kriegler, Über photographische Aufnahmen prähistorischen Gräber (113—116); Literaturberichte.

Niederlův Sborník. Usporádal J. Šchráníl. (Obzor Prae-historický, ročník IV.) Praga 1925.

Vsebina: Vojtěch Birnbaum, Nový názor na počátky české křesťanské architektury (1—10); Jaroslav Böhm, Bylanský hrob ve Střešovicích; Jos. Dobiáš, Nález římských cihel u Mušova; L. Domečka, Zárové hroby hradištní u Stěblove, Lhoty, Stračovské, Sadové a Lodna. Hradištní hroby v Hradci Král. a okolí; M. Grbić, Starolatěvská mohyla u Mirkovic nedaleko Hostouně na Domažlicku; V. Groh, Spony v římských hrobech na Foru; B. Horák, Historicko-geografická miscellanea; Jan Knies, Přehled, moravského palaeolithu; J. Kostrzewski, Znaki na dnach naczyń wczesno-historycznych z Wielkopolski; J. Květ, Enkolpion městského musea v Lounech; A. Matějček, Josef Manes a česke starožitnosti; J. Pasternak, Podkarpatská Rus v mladší době kamenné; A. Salač, Z Malé Asie, Samothraky a Thrakie; J. Šchráníl, Několik příspěvků k poznání kulturních proudů v zemích českých v X a XI věku; J. Skutil, Palaeolithická stanice na Golštyne u Určie (Prostějovsko); A. Stocký, Skupina kolovitých amfor a t. zv. bernburské bubny v Čechách; E. Šimek, Hradištní soustava nad Závisti (proti Zbraslavi); N. Županić, K vprašanju izvora Kostobokov in Sabokov; Wl. Antoniewicz, Eneolityczne grobi szkieletowe i ziemianki mieszkalne w Nowym Darominie (pow. sandomierski, Małopolska); J. Е. дельановић, Трагови најстаријег словенског слоја у Банату; Е. Клетнова, Великий гнездовский могильник; М. Макаренко, Орнаментация керамичних виробів в культурі городів роменського типу; В. Щербаківський, Липлявський могильник.

Просветни Гласник. Organ Министарства Просвете. Год. XLIII, broj 12. Београд 1927.

Vsebina: Службени део: Овлашћења; одлуке; расписи; личне вести; огласи. Не-

службени део: Школе у Америци; статистика школа под Министарством Просвете у школској години 1925./26.; постава хигијене у средњим школама.

Гласник етнографског музеја у Београду. Bulletin du Musée Ethnographique de Beograd). Књига II. Уредник Др. Боривоје М. Дробњаковић. Београд 1927.

Vsebina: Чајкановић, Преспање дукатима (1—4); П. Ж. Петровић, Лила, олалија и сродни обичаји (4—18); Н. Зега, Воловска богомоља; Е. Шневајс, Апотропејски елементи у свадбеним обичајима код Срба и Хрвата (18—21); М. С. Филиповић, Породична, лична и еснафска слова у Велесу (21—28); И. Холуб, Нешто о селима, прелима и народним играма у Попову Пољу — Херцеговина (21—35); С. Тројановић, Неки проблеми о српском народу (35—43); В. М. Николић, Ђилимарство у Књажевцу (43—55); Р. Н. Казимировић, О старом народном бојењу (55—63); М. Ж. Павловић, Наша народна обућа; И. М. Јелић, Крвна света и умир код старих културних народа (63—72); Ш. Р. Ђорђевић, Етнографски музеј у Гетингену 1819 г. (72—81); I. Glaser, Pregled etnografskih članaka u Glasilu Zgodovinskega društva v Mariboru. (81—83); Б. Дробњаковић, Етнографски Музеј у Београду у 1927. години (83—86); С. Рајчевић, Студентско етнолошко друштво у школској 1926./27. години (86—91).

Претеча. Часопис за националну и хришћанску културу. Уредници: Синиша Кордић и Др. Душан Стојановић. Светосавски број 1928. Београд 1928.

Vsebina: Никола Крстић, Свети Сава; Синиша Кордић, Прави значај Албаније; Др. Душан Стојановић, Ка словенској оријентацији; Милета Јакшић, Халуцинације; Др. Станислав Жупић, Тајне Стварања; Ратко Парезанин, Мажуранић као интерпретатор нашег народног хришћанства; Десанка Максимовић, Јованка од Арка; Милош Ђурић, Свечовек;

Др. Душан Недељковић, Наше народно реално држање према смрти; Др. Павле Јевтић, Бхагавод Гита; Синиша Кордић, Уметничка вредност Горског Вијенца; Ратко Парезанин, Балканске глосе, Коментари.

Русский Антропологический Журнал (Journal Russe d'Anthropologie), Том XV, выпуск 3—4. Ответственный редактор В. В. Бунак, завед. Антропологическим институтом I Московского Университета. Государственное издательство. Moskva — Leningrad 1927.

Vsebina: А. Ф. Брандт, Десноручие, шуеручие и перекрестная асимметрия конечностей; С. С. Рогозин, Об изменении органов речи и зависимость от их работы при произношении звуков; С. Е. Циммерман, К антропологии Таджики; Е. Семеновская, Распределение изоагглютинационных групп крови среди народностей Тифлиса; В. В. Бунак, Несколько замечаний о методах выделения в смешанной группе составляющих ее элементов; М. В. Серебровская и Я. В. Зенин, Физические признаки детей школьного возраста трех типов пропорций; М. Ю. Лорин-Эпштейн, О значении сравнительно-антропологических исследований для хирургии и для патологий вообще. — II отдел.: Рефераты, мелкие заметки и пр., — III отдел.: Хроника; IV — отд.: Библиография.

М. Θ. Λάσκαρι, Λόγος ἐναρκτήριος εἰς τὸ μύθημα τῆς ἱστορίας τῶν λαῶν τῆς χερσονήσου τοῦ Αἰμοῦ. Solun 1927.

Michel Lascaris, Joachim, métropolitte de Moldavie et les relations de l'église, moldave, avec le patriarcat de Peć. (Academie Roumaine. Bulletin de la section historique sous la direction de N. Jorga, tome XIII. Cultura Nationala. Bucuresti 1927.

M. Lascaris, Deux publications serbes concernant l'histoire roumaine. (Extrait de la Revue historique du sud-est europeen, juillet-septembre

1927. *Datina Romanesca*. Valenii-de-Monte (Roumanie) 1927.

Comte Bégouen, *Observations nouvelles dans les grottes des Pyrénées*. (Separatni otisak iz spomenice u počast prof. dr. Gorjanović-Krambergera.) Zagreb 1925/26.

Paul R. Radosavljević, *Eugenic problems of the slavic race*. (Reprinted from *Eugenics in Race and State* vol. II.) New York 1923.

Душан Јелкић, Четрдесет година књижевног рада Јелице Беловић-Бернациковске. Сарајево 1925.

Drahuše Stránská, *Jihoslovanská národopisná musea*. («Slavia», V.) Praga 1927.

Stefan Przeworski, *Les problèmes mycéniens et les textes hittites III*. (Scorsum impressum ex comment. philolog. Eos XXVIII.) Lvov 1925.

D. Stránská, *Poslední práce o jihoslovanských krocích*. (Zvláštní otisk z *Národopisného Věstníku Československého*, ročník XIX, číslo 4.)

Otto Schlaginhaufen, *Leitfaden für die anthropologischen Untersuchungen an den schweizerischen Stellungen pflichtigen*. Zürich 1927.

Kazimierz Moszyński, *Polesie wschodnie. Materiały etnograficzne z wschodniej części b. powiatu mozyrskiego oraz z powiatu rzeczyckiego*. Wydawnictwo Kasy im. Mianowskiego. Varšava 1928.

Vjesnik Kr. Državnog Arkiva u Zagrebu, prije Vjesnik Kr. Hrvat. Slavon.-Dalm. Zem. Arkiva. Godina II. Uredio E. Laszowski, Zagreb 1926.

Vsebina: † Ivan pl. Bojničić Kninski (1—13); E. Laszowski, *Hrvatska plemenska općina Cvetkovići* (13—82); J. Nagy, *Arhivski ugovori IV—VIII* (82—114); V. Klaić, *Borba za hrvatske prekosavske krajeve i njihova reinkorporacija 1814—1822* (115—137); V. Klaić, *Hrvatska pjesma pri-*

godom reinkorporacije prekosavskih krajeva god. 1822. (137—145); J. Nagy, *Diplomatičko-paleografske studije II*. (145—157); E. Laszowski, *Iz arhiva trgovišta Jastrebarskoga* (157—171); M. Pivec, *Spomenica o gospodarskom položaju Dalmacije* (171—178); R. Strohal, *Još nekoliko hrvatskih glagolskih isprava* (178—208); svaštice (208—216); književne vijesti (216—220).

Časopis za zgodovino in narodopisje, izdaja Zgodovinsko društvo v Mariboru, letnik XXIII., snopič 1—2. Maribor 1928. — Vsebina: P. Strmšek, *Dramatično društvo v Mariboru* (1—17); F. Baš, *Kóbanksi hram*; J. Mravljak, *Muta*; J. Glaser, *Anton Lah in njegova »Družba slovenskega branja v Lembahu«*. Izvestja (64—82); slovstvo (83—95). Društveni glasnik (95—100).

II. zjazd słowiańskich geografów i etnografów w Polsce 2—12 czerwca 1927: program.

Adolf Dirr, *Einführung in das Studium der kaukasischen Sprachen*. Mit einer Sprachenkarte. Verlag der Asia Major. Leipzig 1928.

Фран Илешин, „Безјак“ и „Безјаци“. (Из III. књиге дијалектолошког Зборника Српске Краљевске Академије. Графички завод „Макарије“. Beograd-Zemun 1927.

Станоје Станојевић, *Наши владари („Народно Дело“, уређује П. М. Петровић.)* Beograd 1927.

Чед. Митриновић, *Антропологија о Николи Пашићу*. (Podlistek v „Речи“, год. V, број 1195). Beograd 23./III. 1928.

G. Č. Mitrinović je napisal cel podlistek v beogradskem dnevniku »Reč« o studiji N. Županića, ki se bavi z antropologijo pokojnega državnika in politika Nikole Pašića. Po prikazu vsebine studije, g. Mitrinović pristavlja na kraju sledeče:

Независно од закључака антрополо-
гије, намеће се питање како би изгледала
једна стручна психоаналитичка студија о
пок. Пашићу. У целој литератури о њему,
а она је, како смо рекли, огромна, нема
ни помена о томе. Без тога, међутим,
неће се моћи да добије његова прецизна
слика, иако је успомена на њега још увек
посве свежа. А значај једне такве сту-
дије не би био велики само ради лич-
ности Пашићеве, него и за студију расног
типа коме је припадао Н. Пашић, чијих
представника има све мање и мање или
готово никако услед снажног надирања
Јадранског (динарског) типа који у нашој
новој културној и политичкој историји
осваја прво место.

Овом приликом требало би забележити
и то, да је пок. Пашић са много инте-
реса пратио напоре покрета за обнову
аријске културе. С времена на време, он
је та питања и лично дискутовао, кад
му се дала прилика да о њима говори
са људима који су томе покрету дали
конкретне форме и много елана.

V. Hoffiller, *Idol od ilovače iz Dalja*. (Posebno otisnuto iz Vjesnika Hrv. Arheol. Društva u Zagrebu. N. S. XV.) Zagreb 1928.

Idol, o katerem piše poznani hrvat-
ski arheolog, V. Hoffiller, je najden
v Dalju, v oseški oblasti, kjer je dosti
sledov prazgodovinskih selišč od neo-
litske pa do rimske dobe. Ne daleč od

tam je stala rimska vojna stanica
Teutoburgium. Idol spada v dobo bro-
na in avtor ga primerja z onimi iz
Kličevca v Srbiji, iz Bapske in iz Vršca.
V. Hoffiller misli, da izvirajo vsi štirje
kipci iz iste civilizacije, vendar zapaža
bližje sorodstvo med idolom iz Kli-
čevca in Vršca na eni strani ter izmed
Bapske in Dalja na drugi strani. Z.

V. Škarić, *Mula-Mustafa Bašeskija*,
Sarajevski hroničar 18. vijeka. Sarajevo
1927.

Dr. Radivoj Simonović, *Čvrstica-
planina u Hercegovini*. (Zasebni otisak
iz „Priode“, XVI, br. 10.) Zagreb 1926.

Fiume. *Rivista semestrale della so-
cietà di studi fiumani in Fiume, anno V*,
1. e 2. semestre 1927.

Vsebina: Guido Depoli, *La pro-
vincia del Carnaro*. (Saggio geografico);
Atti della società di studi Fiumani.

Trabalhos sociedade portuguesa de
antropologia e etnologia vol. III. fasc.
3. Imprensa portuguesa. Porto 1927.

Vsebina: A. Castellanos, *Contri-
bucion al estudio de la paleoantropologia
argentina*; J. Texeira Rego, *Os alfa-
bedos de Alvão e Glozel*; Varia; *Rivista
bibliografica*.

Ан. Носов, *Материяли до антропологи
України*. (України Подиля.) Кієв 1927.

Р. Симоновић, *Етнографски преглед
Војводине*. Штампa учитељског деоничког
друштва „Натошевић“ Нови Сад 1928.

